מסורת השׁ"ס

גמ' **א)**ס"פ ל"ג **ב)**ל"ל למיהדר **ג)**[זבחים כד:] **ד)**ל"ל דעשיר **ה)** שבועות יט. ב"ק סד: [סוטה ג. בכורות מג:] **ו)**זבחים כד. ע"ש [לח. מנחות פג.] חולין כב. **ז)**לעיל ו. [זבחים כד:] **ח)** והקטיר **ט)**[פסחים סה: זבחים ד. יד: כד: לה. עירובין קד: חגיגה יח. יומא כז.] **י)**זבחים כד: תמיד לא: [יומא מח:] **יא)**זבחים טו: כד. **יב)**[שם כד.] **רש"י יג)** וי"ש גורסים ימנא אם ידו דכתיב בפרשת אחרי וקחי אכסן שנתחבר ומיעוך של כהן הוא במנחה **תוס' יד)** דהם לא הוו יכולין מהדדי אי ל"ק **טו)** עשיר ל"ק

גליון השׁ"ם

גמ' יד יד לקמיצה. ע' לקמן דף לו ע"ב הוספות ד"ה יד:

הגהות

רש"י ד"ה למה לי (בעמוד הקודם). **דהא כתיב בהן יד ורגל ימנית בדם כו'.** ל"ל: (רש"ם)

תורה אור

גמ' א) וּמִיָּתֶר הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפּוֹ יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל דַּם הָאָשָׁם.

(ויקרא יד, יח)

וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפּוֹ עַל תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן יְדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל מְקוֹם דַּם הָאָשָׁם:

(ויקרא יד, כח)

ב) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה:

(ויקרא ד, כה)

ג) וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפּוֹ הַשְּׂמֹאלִית וְהִזָּה מִן הַשָּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְיָ:

(ויקרא יד, טז)

ד) וְהַקָּרֵב וְהַפָּרָעִים יַרְחִץ בַּמַּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:

(ויקרא ט, יג)

ה) וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְיָ וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַשָּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְיָ:

(ויקרא ט, ח)

ו) וַיַּקְרֵב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה וַיַּקְטֵר עַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר:

(ויקרא ט, יז)

ז) וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו:

(דברים כה, ט)

ח) וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל הַדֶּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם:

(שמות כא, ו)

שיטה מקובצת

א) תיבות דהא כתב על דם האשם נמחק: **ב)** ועל מקום דם האשם למאי אתו דנהו צריכי: **ג)** תיבות על דם האשם נמחק: **ד)** מקום דם: **ה)** היכמית דכתיבי בשמן דמצורע ל"ל: **ו)** תיבת העני נמחק: **ז)** שמאלית למאי אתא והשאר נמחק: **ח)** וטבל נ"א והזה הכהן באצבעו הימנית: **ט)** בשמאל פסול. תימה מאי פריך היינו גז"ש דיד יד לקמיצה ושמא י"ל דפריך מקדוש קומץ: **י)** קבלה דדבר המעכב כפרה הוא ותנן קבל כו' והשאר נמחק: **יא)** אלא איידך למה לי הם"ד: **יב)** מה"ד אימא הוי: **יג)** וכתיבא ימנית: **יד)** תיבות לא לכתוב נמחק: **טו)** ימנית דשמן בין דעשיר בין דעני למה לי ותיבת דבין נמחק: **טז)** רגל דמצורע עשיר כו' וכתיב בחליצה וחלצה וגו' אף רגל דחליצה ימנית הס"ד ומה"ד אזן

כל המנחות פרק ראשון מנחות י.

להא כתב בהן יד ורגל בדם האשם לעיל מיניה: **חד.** על בהן בין דיד בין דרגל: **להכשיר צדדין.** של בהן דדרשין לקמן (דף לו.) על בסמוך דכתיב ועליו מטה מנשה: **וחד על.** בהן בין דיד בין דרגל לפסול לידי לדדין בשר התחתון שכנגד הכף דעל אמרינן ולא תתא: **על דם האשם.**

על דם האשם ועל מקום דם האשם למאי אתו. פירוש דלכתוב או לידי ואידי על מקום או לידי כט) ואידי על דם: **אמר רבא מאחר דכתב על דם כו' וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית כו' למה לי.** דנהי דעל בהן דעני ודעשיר צריכין לדדין ולידי לדדין מ"מ ימנית למאי אתא אלא אמר רבא יד יד לקמיצה דשמן דמצורע עשיר אתא לג"ש דקמיצה ודמצורע עני לפרשה שנאמרה לשנות כך פירוש הסוגיא [ג] לפירוש הקונטרס וקשה דמשמע לרבא דימנית דדם איצטריך בין בעני בין בעשיר ואמאי לא ילפי מהדדי כמו (נמי) בלדדין ובלידי לדדין ויהוה לן למימר דימנית דדם דעני הוי לפרשה שנאמרה ונשנית כמו ימנית דשמן דעני ושמא לענין ימנית יא)לא הוו ילפי מי לא דהוו כתיבי בהדיא כיון דחלוקין בקרבנותיהם אע"ג דילפי מהדדי לדדין ולידי לדדין עוד קשה דמשמע שבא רבי ירמיה להקשות לרבי זירא ולפירוש הקונטר' לא מקשי מידי ועוד קשה הא דלא נקט ר' ירמיה נמי תנוך אזן ועוד כיון דר' ירמיה לא בעי על בהן למה לי אלא מכח דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם אם כן הוה ליה למימר מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם שלא נתרבתה שמאל דכתיב רבא ולמה לי דקאמר רבא ונראה לפרש דפריך משום דדרים רבי זירא מכפו דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין אם כן בעל בהן ידו דהוי דומיא דכף לא הוה צריך למכתב ימין ולפי הספריס דגרסינן במצורע עשיר למה לי לאו דוקא והוא הדין דהוה פריך מצורע עני אלא נקט עשיר משום דאפילו בעשיר קשיא ליה אמאי איצטריך חד להכשיר לדדין וחד לפסול לידי לדדין פירוש ימנית דעשיר וימנית דעני ואע"ג דימנית לא משמע לא לדדין ולא לידי לדדין מיימורא בעלמא דריש ובמילתיה דרבא גרסינן מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם וכתב ימנית בדם של מצורע עשיר ימנית דכתב בשמן דמצורע (ט)עני למה לי ואיני יכול לייסבו יפה וצריך לדקדק בו: **שמאל למאי אתא.** משמאל שני דעשיר קא בעי דקמא אתא לגופיה להכשיר שמאל ומשני דאתא למעט ימין ולמיעוט אחר מיעוט דנרבי ימין אין לדרוש דא"כ לא לכתוב אלא חד והדר בעי ואידך שמאל למאי אתא הייגו דעני:

גמ' **א)**(דהא כתב על דם האשם) חד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין **ב)**על דם האשם **ג)** על מקום דם האשם למאי אתו הני צריכי אי כתב רחמנא על דם האשם הוה אמינא איתיה אין נתקנה לא כתב רחמנא על מקום ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה קמ"ל **ג)** על דם האשם: אמר רבא מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום **ד)** [דם] האשם וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית **ה)** **ו)**וכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי אלא אמר **ז)**רבא **ח)**יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה אזן אזן לרציעה שמאלית **ט)**(**י)** **יא)**העני) למאי אתא אמר רב שישא בריה דרב אידי ליפסול ימין דכהן במצורע שלא תאמר ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין ואידך שמאלית **יב)** ויד ורגל ימנית דעני למאי אתא **יג)**לכדתנא דבי ר' ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה **יד)**אמר רבה בר בר חנה אמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שנאמרה אצבע וכהונה אינה אלא ימין קס"ד אצבע וכהונה בעינן כדכתיב **טו)**ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו וגמר ממצורע דכתיב **טז)** **יז)**וטבל הכהן את אצבעו הימנית הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא כהונה ותנן **יח)**קמץ **יט)** בשמאל פסול אמר רבא או אצבע או כהונה אמר ליה אביי הרי הולכת אברים לכבש דכתיב בהו כהונה דכתיב **כ)**והקריב הכהן את הכל **כא)**המזבחה ואמר **כב)**מר זו הולכת אברים לכבש **כג)**ותנן **כד)** הרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ כי אמרי' או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה והרי קבלה **כה)** דבר המעכב כפרה הוא וכתב בה כהונה דכתיב **כו)**והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם זו קבלת הדם **כז)**ותנן **כח)** קבל בשמאל פסל ורבי שמעון מכשיר לר' שמעון קאמרת ר"ש תרתי בעי ומי בעי רבי שמעון תרתי והתניא **כט)**ר"ש אומר כל מקום שנאמרה יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אצבע לא בעיא כהונה כהונ' בעי' אצבע אלא כהן למה לי בכהונו והרי

ל) נראה דל"ל שלא נתרבתה שמאל כגון בכל שאר קרבנות וכו'.

כ) ופרשת עני נתחדש קרבן עולה ויורד: **קס"ד אצבע וכהונה בעינן.** דלא אמרינן ימין אלא אם כן [כתיב] אצבע וכהונה כגון מטאת דכתיב ביה ולקח הכהן מדם המטאת באצבעו (ויקרא ד) **כא)** הכיא ודאי ימנית הוא דגמר **כב)** ממצורע עשיר דכתיב ביה וטבל הכהן את אצבעו הימנית (ויקרא יד) **כג)** מה אצבע וכהונה דהכא ימין אף דעלמא נמי מיעוט אזן ועוד כיון דר' ירמיה לא בעי על בהן למה לי אלא מכח דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם אם כן הוה ליה למימר מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם דלקאמר רבא ונראה לפרש דפריך משום דדרים רבי זירא מכפו דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין אם כן בעל בהן ידו דהוי דומיא דכף לא הוה צריך למכתב ימין ולפי הספריס דגרסינן במצורע עשיר למה לי לאו דוקא והוא הדין דהוה פריך מצורע עני אלא נקט עשיר משום דאפילו בעשיר קשיא ליה אמאי איצטריך חד להכשיר לדדין וחד לפסול לידי לדדין פירוש ימנית דעשיר וימנית דעני ואע"ג דימנית לא משמע לא לדדין ולא לידי לדדין מיימורא בעלמא דריש ובמילתיה דרבא גרסינן מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם וכתב ימנית בדם של מצורע עשיר ימנית דכתב בשמן דמצורע (ט)עני למה לי ואיני יכול לייסבו יפה וצריך לדקדק בו: **שמאל למאי אתא.** משמאל שני דעשיר קא בעי דקמא אתא לגופיה להכשיר שמאל ומשני דאתא למעט ימין ולמיעוט אחר מיעוט דנרבי ימין אין לדרוש דא"כ לא לכתוב אלא חד והדר בעי ואידך שמאל למאי אתא הייגו דעני:

כד) דאפשר לשחוט ולנתח: **כו)** לרבנן קאמר דאמרי פסול: **כז)** עני ותיבת עשיר נמחק: **כח)** אצבע בהדה משום: **כט)** ואידי על דם או אידי ואידי על מקום. ולפרש"י קשה דאי לא הוי כתיב אלא חד לא הוי דרשינן להכשיר צדדין ולפסול צידי צדדין: **ל)** לפירוש הקונטרס. לשיטת הקונטרס קשה טובא הדא [דא"כ הא] דא"ל ר"י לרבי זירא לא קאי אדרשא דרבי זירא אלא מתוך שהתחיל לדרוש הפרשה קדריש נמי הא אבהן ידו ולא משמע כן אלא משמע דקאי משום דרבי זירא דריש שמאלית למימר כאן שמאלית כו' ועוד דפי' על בהן ידו כו' למה לי כיון דכתיב על דם האשם אם כן הו"ל לפרש לתלמודא מתחלה מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם כו' כמו שמפורש בסוף. ועוד דפי' ימנית דעני נשנית משום דבר שנתחדש בה א"כ הו"ל לפרושי בהדיא כמו שמפרש בשמאלית. ועוד כי היכא דקשיא ליה על בהן ידו למה לי ה"נ הו"ל למיפרך על אזן תנוך למה לי שהוא ראשון בפסוק. לכך פי' ר"י דכולהו הני פירכא קיימי אהא דדריש רבי זירא שמאלית לומר הא כל מקום כו' וה"פ כיון דדרשת ב"מ כו' אם כן כולהו הני ימנית דכתיב במצורע למה לי דכיון דכתיב יד ידענא בהו דימין הם מדרשא דשמאלית דר' זירא דבשלמא אי לאו דרשא דר' זירא לא הוי קשיא ליה דאצטרכו כולהו לגופיה ימנית ולא שמאלית אבל מאחר דדרשת שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין כולהו הני ימנית דמצורע למאי אתי והאי דנקט בשמן מצורע לאו דוקא ה"ה נמי דקשיא ליה מאותם דכתיב בדם ומשני חד להכשיר כו' על דם האשם ועל מקום דם האשם למה לי אדרבי זירא פריך דבשלמא אי לאו דדרשינן שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כו' לא הוה פריך מידי דאז הוה אמינא דימנית ימנית ימנית דשמן להכשיר צדדין להכשיר לגופייהו ולא מקום דם האשם דעשיר ומצורע ולפסול צידי צדדין אם כן על דם האשם למה לי ומשני מצורע צריכי דאם תאמר לשתוק קרא מיניהו ומכילא שמעינן בין איתיה ובין נתקנה דמהיכי ממעטינן להו וי"ל דלא סגי דלא כתיב על דם דלא תימא חציצה היא ומאחר דלא סגי דלא כתיב על דם דלא תימא חציצה היא דמשמע